

nister, om han ikke skulde kunne tænke sig her i Tinget at fremsætte et Lovforslag gaaende ud paa at komme ogsaa de Fæstere, der ikke har Fæstelodder af den Størrelse, som er forudsat i det nu forelagte Lovforslag, til Hjælp paa en saadan Maade, at de paa rimelige Vilkaar kunde faa overdraget til Ejendom de Huse, som de sidder inde med.

I øvrigt skal jeg anbefale det foreliggende Lovforslag; jeg vil henstille til det Udvalg, der antagelig faar med Sagen at gøre, at tage det af mig fremdragne Spørgsmaal op og forsøge, om der ikke gennem Udvalgsarbejdet kunde gøres noget for at hjælpe paa de Forhold, jeg her har paatalt. Kan dette ikke lade sig gøre, vilde jeg sætte megen Pris paa, om den højtærede Minister kunde give mig et Svar, der gik ud paa, at han kunde tænke sig at fremkomme med et selvstændigt Lovforslag, der tog Sigte paa de her af mig omtalte Forhold.

R. Andersen: Jeg hilser det foreliggende Lovforslag med Glæde, dels fordi det imødekommer et gammelt og naturligt Krav fra Fæsterne, men dels og væsentligst fordi jeg mener, at den naturligste Besiddelsesform er Selveje og ikke Fæste. Har det gældt, nogen Sinde, gælder det navnlig nu for Landbrugets Vedkommende, idet det for Landbrugerne efter den nuværende Maade at drive Jord paa er nødvendigt at have fuld Frihed til at bestemme, hvorledes de vil drive deres Jord, og hvad de maa købe og sælge. Som man ved, er det saaledes, at Fæsterne ikke har Lov til at sælge f. Eks. Halm og forskellige af de Produkter, de har af Jorden. Det er en Tvang, som man ikke kan have med den nuværende Driftsmaade, hvorefter man navnlig skal anvende Kunstgødning i meget stor Udstrækning og drive sin Jord, jeg havde nær sagt, efter nye Regler for hvert Aar, der gaar. Derfor er som sagt Selveje efter min Mening absolut den bedste og naturligste Besiddelsesform. Jeg tænker ogsaa, at naar Fæsterne gennem mange Aar har fremsat Krav og Ønsker om Overgang til Selveje, er det nærmere af den Grund, at de anser denne Besiddelsesform for den bedste, end fordi de tænker sig at opnaa en økonomisk Vinding ved en saadan Afløsning. Der er en anden Ting, jeg maa ske maa nævne, nemlig denne, at hvor man har Fæste i større Udstrækning, viser det sig, at Befolkningstallet snarere tager af end tager til, fordi Udstykninger ikke kan finde Sted. Naar f. Eks. en Mand sidder med en Fæstegaard, kan Gaarden, selv om

Godsejeren vil tage det Hensyn til ham, at den bliver i Familiens Besiddelse, ved at den fæstes ud til en af Arvingerne, dog sjældent eller næsten aldrig blive delt, men maa vedblive at beholde samme Størrelse, og Manden kan kun give til et enkelt Barn Retten til at overtage den Gaard, han har haft i sin Besiddelse. Udsigten til økonomisk Vinding for Fæsterne ved at overgaa til Selveje mener jeg er ringe. Fæsterne sidder gennemgaaende paa billige Vilkaar, det maa man Sandheden tro indrømme, de svarer en billig aarlig Ydelse af deres Fæstegaard, og derfor er det ogsaa meget almindeligt, at Fæstegaardmændene, Fæsterne, Landet over sidder i en bedre økonomisk Stilling end Selvejerne.

Naar man nu forlanger Afløsning og her i Lovforslaget foreskriver Regler for, hvorledes Afløsningen fra Fæste til Selveje skal foregaa, ser jeg, om ikke modsat det ærede Medlem fra Svendborg (Wenzel Neergaard), saa dog noget anderledes paa det end det ærede Medlem, naar han sagde, at Lovforslaget indeholdt de gunstigst mulige Betingelser, der overhovedet kunde gives for Fæsterne. Hvis man vil foretage nogle Beregninger efter Lovforslagets Regler, vil man se, at det dog ikke er saa overordentlig gunstige Betingelser, der gives. Jeg skal fremsætte et Eksempel fra det virkelige Liv, et Eksempel, som altsaa ikke er opdigtet. Der findes nemlig i den Valgkreds, jeg repræsenterer, en Mængde Fæstegods; naar jeg siger Mængde, er det selvfølgelig i Forhold til alt det Fæstegods, som findes i hele Landet. Der er vel næppe noget andet Sted, hvor der findes mere. Nær ved min Gaard ligger der en Fæstegaard. Manden, som har den i Fæste, er 50 Aar. Der svares aarlig en Ydelse — jeg nævner det med runde Tal, for saa er det lettere at regne med — af 50 Tdr. Byg, Han skal betale efter Kapiteltakst. Naar han nu skal afløse sit Fæste, skal denne Ydelse kapitaliseres, ved at man tager Gennemsnitskapiteltaksten for de sidste 24 Aar med Udskydelse af de to laveste og de to højeste Takster. Jeg har ikke foretaget denne Beregning, men bruger et skønsmæssigt Tal. Lad os sige, at den gennemsnitlige Kapiteltakst bliver 12 Kr. Naar han nu svarer 50 Tdr. Byg, bliver hans aarlige Ydelse 600 Kr., og det gange 25 giver 15,000 Kr. Naar vi nu for at finde, hvad han skulde give i Afløsningssum, skal foretage en Vurdering af Gaarden, tror jeg som gammel praktisk Landmand at kunne vurdere en saadan Ejendom i Handel og Vandel i Øjeblikket,